

kifogások záros határidőn belül elintézendők, hogy az eladó kereskedő, ha árúja tényleg hibás, még a folyó évadban visszavehesse és eladhassa.

Érvényt kellene tehát ép ezért szerezni ama több izben nyilvánuló óhajtasoknak, hogy a szakértőket ne a felek jelöljék ki, hanem a törvényszék, és pedig állandó jelleggel mindenik árúszak számára.

Ha a perlekedő felek előtt a szakértők ismeretlenek, hiányozni fog indító ok ama gyakori esetre, hogy egy és ugyanazon árú kétszeri szakvizsgálatnak vettetik alá.

(b-i p-l.)

TÖRVÉNYKEZÉS.

Nagyobb lisztvételeknél a vevő az áru minőségéről próbasítés által maga tartozik meggyőződést szerezni és a kifogásolást el nem halaszthatja arra az időre, midőn az ő vevői süítés után őt a hiányokról értesítik.

A b.-gyulai kir. törvényszék itélt: Az első békés-csabai gőzmalom Rosenthal Márton közkereseti társasági czéget 15 nap s végrehajtás terhe mellett kötelezi, hogy Gerstl A. czégnek 859 frt 86 kr. tőkét, ennek 1887. június 30-tól járó 6% kamata, perköltséget és az ítélet-százalékot viselni tartozik.

A visszkeresetet s 2., 3. s 4. r. alperesek költségkövetelését elutasítja.

Indokok: Alperes czéget terhelte a keresettel és azon általa beismert ténynyel, hogy az első szállitmány lisztnek árát közvetlenül ő vette fel, szemben tett azon kifogásának bizonyítása, hogy Beck Károly az ügyletet mint bizományos a saját nevében kötötte és pedig annálinkább, mivel a közte s alperes czég között fennálló üzleti viszony bizonyítása egyedül alperes czégnek állott módjában; alperes czég azonban erre nézve mi bizonyítékot sem nyújtott, mivel Beck Károly a perrendtartás 192. § b) pontja alapján tanuként kihallgatható nem volt; az A), F), L), I) és 2—3. 4. /. alattiakból pedig kétségtelen, hogy Beck Károly nem mint bizományos járt el, hanem az ügyletet alperes czég nevében, annak felelősségére kötötte és alperes czéggel mint ilyent fogadta el a 2. /. a. szerint: tehát az ügyletet alperes czég által kötöttnek tekinteni, s tekintve, hogy alperes czég beismerte, hogy a felperesnek szállított egy kocsi (Waggon) 102 mm. 8¹/₂ számu liszt mm. 10 frt 20 krért mint

tudott rosz minőségű (dohos) lisztet szállított és annak 1040 frt 40 kr. vételárát közvetlenül felperes czégtől megkapta; beismeri, hogy a szállított második kocsi (Waggon) lisztet felperesnek a C) alatti rendelkezésre bocsájtásról érkezése után Temesváron Tedeschi Jánosnak eladta; evvel bizonyítva van, hogy felperes az árunak rendelkezésre bocsájtása körül a keresk. törvény 346., 347. és 349. §-a foglalt határozatokat betartotta.

A nem kifogásolt C) és D) alatt pedig igazolják, hogy felperes a keresk. törvény 354. § értelmében a szerződés teljesítését kívánta;

tekintve, hogy alperes czég ezen értesítések daczára a rendelkezésre bocsátott áru felett nem intézkedett, ezen okból felperes czég előleges birói szakértői szemlét foganatosított, mely alkalommal konstatáltatott, hogy a szállított liszt színe kifogás alá nem esik, szárazon hibátlannak mutatkozik, kovásszá alakítva szaga nincsen, azonban az izlelésnél dohos; konstatáltatott, hogy felperes a lisztet száraz és szellős helyen raktározta, s ott oly rövid idő alatt, ha friss lett volna a liszt, meg nem romlott volna; evvel bizonyítva van, hogy felperes a keresk. törvény 347. § szerint a megőrzésről kellőképen gondoskodott, és hogy a lisztnek dohossága a rendes üzleti kezelés mellett felismerhető nem volt;

tekintve, hogy alperesi czég nem bizonyította, hogy Beck Károly a vétel megkötése alkalmával tudatta volna vevővel, hogy dohos lisztet ad el: Jock Sámuel és Pollák Zsigmond tanuk vallomásával valószínűsítve van, hogy nevezett ezen körülményt elhallgatta; sőt a 3. s 4. alattiakból kitűnik, hogy alperesi czég is csak a vételi ajánlat elfogadása — tehát az ügylet perfect megkötése után tudatta Beck Károlylyal a lisztnek dohosságát és a felperesileg feltételesen kínált főesküt is csak ilyen értelemben fogadta el;

tekintve, hogy az 1889. november 11-én meghallgatott Steiner Károly, Prohaszka Ede és Feszler Ferencz szakértők véleménye: valamint Meisner László, Sticzineszky János tanuk igazolásaként a lisztnek átvétele előtt vagy után próbasütést tenni nem kereskedelmi szokás;

tekintve, hogy felperesnek a szállított s általa átvett lisztre a keresk. törvény 309. § értelmében megtartási joga volt s azt a keresk. törvény 347. § rendelkezéséhez képest értékesíthette, a G) alattival igazolt értékesítési mód pedig megfelel a most hivatott szakasz ide vonatkozó rendelkezésének;

tekintve, hogy azon körülmény, mely szerint felperes czég az előleges szakértői szemlénél, az alperesi czég beismerése szerint is csak színre és világosságra és nem minőségre adott mustrát fel nem mutatta, a keresk. törvény 363. § értelmében csak a színre és világosságra állapít meg védelmet, de a minőségre nézve felperesnek a keresk. törvény 346. § értelmében jogát nem érinti;

tekintve, hogy alperesnek azon állítása, hogy az ügylet azon bontó feltétel alatt kötöttet, hogyha az első kocsi-szállítvány felperesnek nem tetszik, alperes a másik két kocsi lisztet szállítani nem tartozik, felperes tagadásával szemben bizonyítást nem nyert, s a 2. s 4. /. alattiból kitünik, hogy eme kikötés az ügylet megkötése után tétetett alperes cég által, s hogy azt felperes elfogadta volna, nem bizonyított;

tekintve, hogy az előleges szemle alkalmával alperes részéről tett azon ajánlatot, hogy a felperes által 10 frt 86 kr-ra vett liszt métermázsáját 10 frt 70 kr-ért 2% leengedéssel visszavenni hajlandó, felperes mint határozott veszteséggel járó elfogadni köteles nem volt;

felperes cég kereseti jogát és alperesi cég kártérítési kötelezettségét megállapítani kellett.

Mint hogy felperesnek a keresk. törvény 272. és 348. § szerint teljes kártérítést van joga követelni, a kártérítési összeg 859 frt 86 kr-ban volt megállapítandó, mert az előleges szakértői szemle alkalmával a dohos liszt értékére nézve a szakértők eltérő véleménye folytán az általok 5—10 frt-ban megállapított érték középösszegét 7 frt 50 krt kellett alapul elfogadni, s e szerint a felperes által eladott 44 mm. 20 kgram lisztnek értéke 331 frt 50 kr., ugyanazért felperes 480 frt 18. 88 krt fizetvén a különbözet 148 frt 68. 88 kr., ellenben a szemle tárgyát képezett 57 mm. 80 kgr. liszt eladásából tényleg befolyt 352 frt 70 kr. ezen összeget levonva, az ezen mennyiségért felperes által fizetett 627 frt 93. 82 krból a különbözet 275 frt 23. 82 kr., s a két összeg együtt 423 frt 99 krt tesz ki; mert a szállítási kötelezett 300 mm. 8 $\frac{1}{2}$ számú lisztnek, a szállítás véghatáridejével megállapított 1887. évi április 10-én a temesvári kereskedelmi Lloyd-társaság (K) alatti bizonylata szerint, az ára 12 frt 80 kr. volt mmázsánként, felperes tehát a 10 frt 86 kr. beszerzési árát tekintve, mmázsánként 1 frt 94 kr., vagyis 198 métermázsánál 384 frt 12 kr. hasznót veszített; s végül mert az előleges szemlével s az árveréssel 51 frt 75 kr. készkiadása merült fel.

A kereset megindításától számított kamatok s a perköltség megfizetésére a K. T. 282. § alapján volt alperes kötelezendő.

A felperesi követelés megítéltétvén, ebből folyólag a viszonkeresetet elutasítani kellett.

A 2., 3. s 4. r. alperesek által felszámított védelmi költségekben felperes marasztalható nem volt; mert ők, mint beismérésök szerint is az 1. r. alperes közkereseti társaság tagjai a cég ellen hozott marasztaló ítélet által a keresk. törvény 88. §-ban foglalt rendelkezésnél fogva marasztaltattnak tekintendők, tehát félesleges volt ugyan őket külön megnevezve perbe vonni; de ha már így vonattak is perbe, minthogy érdekük s védelmük nem áll ellentétbe a cég érdeke és védelmével, közös képviselő mellett terjeszthették volna elő védelmüket.

A budapesti kir. ítélőtábla ítelt: A kir. ítélőtábla az első bíróság ítéletét, a melyet az 1888: LIX. t.-cz. 35. § értelmében 1. r. alperes felebbezése alapján a többi alperes nevében is felebbezettnak tekint, a mennyiben abban a kereseti követelésből 331 frt 62 kr. tőke s kamata felperesnek meg nem ítéltetett, továbbá a mennyiben 1. r. alperes a kereseti követelésből 246 frt tőke s ennek 1887. június 30-tól járó 6% kamata megfizetésére köteleztetett, végül a mennyiben 1. r. alperes viszontkeresetével elutasított, helyben hagyja; egyebekben megváltoztatja, 2., 3. s 4. r. alpereseket végrehajtás terhe alatt 1. r. alperessel egyetemlegesen kötelezi, hogy felperesnek a fenti 246 frt tőkét és 6% kamatát 15 nap alatt fizessenek, ellenben további 613 frt 86 kr. tőke s kamata tekintetében felperes keresetével elutasítja.

Indokok: Alperesnek azt a kifogását, hogy mivel a kérdéses három vagon 8¹/₂ számú lisztre nézve a vételt felperessel Beck Károly mint bizományos kötötte felperes és alperesek közt, — a ker. törv. 368. § értelmében jogok és kötelezettségek nem keletkeztek és hogy ez okból felperes a vételi ügylet alapján alperesek ellen keresettel fellépni nem jogosult, az első bíróság helyesen vetette el, mert az A) LI) alatt, továbbá a 2. 3. s 4. §. alatt csatolt okiratok tartalmából nyilván van, hogy a vételi ügylet felperes s 1. r. alperes közt jött létre; az ügyletnek nem szerződészerű teljesítése által okozott kárért is tehát felperesnek nem Beck Károly, hanem 1. r. alperes, illetve alperesek felelősek.

Alperesek beismerik, hogy az első vagon liszt melyet 1. r. alperes felperesnek küldött, hibás (dohos) áru volt, a milyennek az különben felperes kérelmére foganatosított előleges bírói szemle által is megállapított. Nem vehető figyelembe alpereseknek az a védekezése, hogy felperes, minthogy az áruból mustrát kapott, a mustra alapján a liszt dohos voltát megállapíthatta, a mustrának megfelelő áru ellen tehát kifogást tenni nem volt jogosult, mert a kihallgatott szakértők véleménye szerint a liszt dohos volta csak főzés alapján volt megállapítható, lisztnek főzés vagy sütés útján előzetes megvizsgálására pedig a vevő még ha mustrát kapott is, a kereskedelmi szokás szerint nem köteles; de mert alperesek maguk azt vitatták, hogy felperes tőlük a mustrát csak a szín és nem egyuttal a minőség megfelelő voltának megállapíthatása végett kapta, mely okból a mustra felmutatásának elmulasztása miatt a keresk. törv. 363. §-ához képest a küldött áru minőség tekintetében mustraszerűnek sem tekinthető.

Azt a további állításukat, hogy felperes az ügylet létrejötte előtt Beck Károly által az áru hibás voltáról értesítettett, hogy tehát a hibás áru képezte a vétel tárgyát és hogy felperes tudva hibás árut vett, alperesek felperes tagadásával szemben perrendszerűen be nem bizonyították, mert az általuk tanuként

felhívott Beck Károly az értesítés megtörténtére, mint saját tényére nézve felperes ellen bizonyítékot szolgáltató tanuvalomást nem tehet és így kihallgatása el nem rendelhető; más bizonyítékot pedig fel nem hoztak, — a mennyiben pedig Beck Károly a kapott utasítás daczára felperest az ügylet létrejötte előtt nem értesítette, hogy a vételre kínált áru hibás, ugy nevezettnek ez a mulasztása felperesnek jogaira és alperesek felelőségére befolyással nincsen, mert Beck Károly a kérdéses ügylet közvetítésénél mint I. r. alperes megbizottja járván el, az ügyletnek általa felperessel tényleg közölt feltételei I. r. alperest, mint megbizót kötelezik és pedig annyival inkább, mert a 3 % alatt csatolt levele tanusítása szerint I. r. alperes még az ügylet jóváhagyása előtt tudomást nyert arról; hogy Beck Károly felperes előtt az áru hibás voltát elhallgatta, s így kötelességében állott volna erről és az áru valódi minőségéről felperest haladék nélkül és közvetlenül értesíteni, mit azonban tenni elmulasztott.

Ezek szerint felperes a neki I. r. alperes által küldött első vagon lisztet, mint hibás árut átvenni nem tartozván, azt jogosan bocsátotta I. r. alperesnek rendelkezése alá. Mindazonáltal felperes az ezen vagon liszt nem szerződés szerinti minősége miatt támasztott összes követelése tekintetében keresetével el volt utasítandó;

mert a kereskedelmi törvény 348. §-a szerint jogában áll vevőnek, ha az áru a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, az ügylettől elállani, vagy a vételár aránylagos leszállítását igényelni és mindkét esetben netalán kára megtérítését is követelni; de ha a vevő az őt megillető kétféle jog közt már választott, nincs többé jogában ettől elállva a másikat gyakorolni, — sem pedig az áru egyik részére nézve az egyiket, annak másik részére pedig a másikat igénybe venni: felperes, C) alatt csatolt levelében a küldött árut I. r. alperesnek rendelkezés alá bocsátván, nem állt többé jogában a már rendelkezés alá bocsátott árut részben elárusítani, illetve saját céljaira felhasználni és az eladott és felhasznált mennyiségre nézve a vételár leszállítását követelni, — az áru többi részét pedig továbbra is rendelkezés alá bocsátottnak tekinteni és a kereskedelmi törvény 347. § alapján I. r. alperes rovására elárvereztetni, mely árverés különben sem volna I. r. alperes rovására történtnek tekinthető azért, mert a G) s H) alatt csatolt okiratok szerint előzetesen hirdetve nem volt, és így a nyilvánosság keltekével nem birt.

A mennyiben tehát felperes a rendelkezés alá bocsátott áruból 44. 20. g.-t eladott, illetve felhasznált, ezáltal a rendelkezés alá bocsátást visszavonta, annak hatályát megszüntette, következésképp sem vételár-leszállítást, sem kártérítést igényelni többé nem jogosult.

Az előleges birói szemle is, — ha szabályszerűen fogantatott volt — az árverés költségei felperes részére csak mint

a főkövetelés járulékaik voltak volna megítélhetők; minthogy azonban a főkövetelés iránt felperes keresetével elutasított, a kérdéses költségek már ez okból meg nem ítélték.

A mi azonban felperesnek a vétel tárgyát képezett második és harmadik waggon lisztnek nem szállítása miatt támasztott kártérítési követelését illeti, úgy annak részben helyadandó volt, mert alperesek beismerték, hogy a vétel tárgyát három waggon liszt képezte; mert a B) és D) alatt csatolt okiratok által igazolva van, hogy felperes 1. r. alperest a második waggon lisztnek elküldését 1887. évi márczius 22-én: — a harmadiknak elküldésére pedig márczius hó 28-án kelt levelével felhívta; — mert 1. r. alperes a már útnak indított második waggon felett másként rendelkezett, és felperesnek sem a helyett mást, sem a harmadik waggon lisztet nem szállította, mi által a szerződést megszegte; mert alperesnek azt a kifogásukat, hogy a vételi szerződés feltételétül kikötött, hogy 1. r. alperes a második és harmadik waggon lisztnek szállításától elállhasson, ha az első waggon liszt felperesnek nem tetszenék, — felperes tagadásával szemben be nem bizonyították, mivel Beck Károly a már fennebb felhozott okból a kikötés megtörténte nézve tauuként ki nem hallgatható, más bizonyíték pedig fel nem hozatott; végül mert a mennyiben Beck Károly kapott utasítás daczára 1. r. alperes részére az elállás jogát kikötni elmulasztotta volna, ez a mulasztás a felperes jogait nem érinti.

Jogosan követel tehát felperes a kereskedelmi törvény 353. §-a értelmében alperesektől a szerződés nem teljesítése miatt kártérítést. Alperesek a miatt, hogy felperes a kártérítés fejében követelt árkülönbözet kiszámításánál a temesvári piaci ár vette alapul, kifogást nem tévén, az bíróság is volt irányadóul elfogadandó. A kihallgatott szakértők többsége megállapította, hogy Temesvárt 1887. évi márczius 12-ike és április hó 13-ika közötti időben egy 9—8½ számú lisztnek piaci ára változatlanul 12—12 frt 20 krig átlagban, tehát 12 frt 10 kr. volt; — piaci árként tehát ez az átlagösszeg volt elfogadandó. A felperes által a piaci árnak igazolása végett Q) alatt becsatolt árjegyzési bizonylat figyelembe nem vehető, mert az nem piaci ár, hanem a malmok árjegyzéki árait tanúsítja, — az pedig, hogy az utóbbiak a piaci ár képviselnék, igazolva nincs. És minthogy felperesnek alperesek által nem kifogásolt felszámítása szerint az 1. rendű alperestől vett lisztnek g-ja Temesvárra szállítva 10 frt 87 krba került; minthogy e szerint a 10 frt 87 kr. beszerzési és a 12 frt 10 kr. piaci ár közt g-kint 1 frt 23 krnyi árkülönbözet mutatkozik; minthogy továbbá két waggon liszt mennyisége a felek egyező előadása szerint 200 g-nak felel meg, a mennyiség után pedig az árkülönbözet 246 frtot tesz, — ennél fogva ennek az összegnek a kereset beadása napjától járó 6% késedelmi kamatának megfizetésére 1. r. alperes mint szerződő fél, II., III. s IV. r. alperes pedig, mint a szerződő köz-

kereseti társaság tagjai a kereskedelmi törvény 88. §-a alapján 1. r. alperessel egyetemlegesen kötelezendők voltak; a követelt árkülömbözetnek a 246 frtot meghaladó, de nem igazolt része tekintetében pedig felperest keresetével elutasítani kellett.

Elsőrendü alperes viszontkeresetének elutasítása azért volt helybenhagyandó, mert felperes, mint fentebb kifejtett, az előleges bírói szemlét jogosan kérte; az e közül felmerült költségei megtérítését tehát 1. r. alperes alaptalanul követeli.

Végül mivel felperes csak csekély részben lett pervesztes, a perköltséget az 1868. LIV. t.-cz. 251. §-a értelmében kölcsönösen megszüntetni kellett.

A kir. kuria ítelt: A budapesti kir. ítélő-táblának ítélete, annak megjegyzésével, hogy az, az 1. r. alperesnek fellebbezésére a többi alperesre nézve e helyütt is fellebbezettnek tekintett, a mennyiben mind a 4. r. alperes elmarasztaltatott, a kereseti követelésből 246 frtnak, ennek kamatának megfizetésére, az ezen felüli keresetével pedig a felperes elutasítottatott, a perköltség felek között kölcsönösen megszüntettetett, helybenhagyatik.

Ellenben az 1. r. alperes által érvényesített viszontkeresetre nézve mindkét alsóbb bírósági ítéletnek részben való megváltoztatásával, annak 20 frt 50 kr-ra nézve hely adatik, felperes köteles ily összeget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett az 1. r. alperesnek megfizetni, illetőleg ezen viszontkeresetileg megítélt összeg a felperes részére a mind 4. r. alperessel szemben megítélt fenti összegbe beszámíttatik. A viszontkereseti követelésnek ezen felüli összegre nézve történt elutasítására, a másodfoku bíróság ítélete szintén helybenhagyatik.

Indokok: A mennyiben felperes elutasítottatott keresetének azzal a részével, a melylyel a részére tényleg szállított és ő által átvett egy waggon lisztküldeménynek rossz minőségére alapított, a másodfoku bíróság ítélete azért hagyatott helyben, mert a per adatai szerint ezt a küldeményt felperes nem annak átvétele után azonnal kifogásolta és bocsátotta az 1. r. alperesnek rendelkezésére, a minek folytán ez utóbbi nem kötelezhető arra, hogy a vevője által már elkészetten érvényesített kifogásolást és rendelkezésre bocsátást magára nézve joghatályosnak elismerje.

Felperes ugyanis keresetében maga állította, hogy ezt az egy waggon lisztet 1887. évi márczius 22-én vette át s azt, a miként hogy az a Q) alatti levélből is kitünik, márczius 27-én kifogásolta az 1. r. alperesnél és bocsátotta ennek rendelkezésére.

A kereskedelmi törvény 346. § szerint vevő az árut annak átvétele után azonnal megvizsgálni és hogyha az ellen kifogásai vannak, ezekről az eladót haladéktalanul értesíteni tartozik, mivel különben az általa átvett áru nem kifogásoltnak és elfogadottnak tartandó. Utólagos kifogásolásnak csakis az ugynevezett rejtett hiányok miatt lehet helye, a melyek a rendes

üzletkezelés mellett azonnal teljesített megvizsgálásnál felismerhetők nem voltak. Ilyen hiányokról azonban a felperes által átvett lisztküldemenynél szó nem lehet, mert az előleges bírói szemlénél megállapított az, hogy a szállított lisztnak dohos minősége annak sütésre való felhasználásával mindjárt fel volt ismerhető. Eszerint a lisztnak hiányát a felperes szintén azonnal felismerhette, hogyha sütési próbát teljesített volna, a miből tehát kétségtelen az, hogy a liszt olyan minőségi hiányban szenvedett, a mely az átvétel után felismerhető lett volna.

Lisztvételi ügyletnél, hogyha a liszt nagyobb mennyiségben, a miként hogy az a fentforgó esetben a felperesnek előadásából is kitünik, abból a czélből vásároltatott, hogy kisebb mennyiségre felosztva, a közvetlen felhasználásra azonnal tovább eladassék, már a rendes kereskedői gondossághoz tartozik az, hogy a vevő a sütési próbának teljesítésével maga szerezzon meggyőződést az általa nagyobb mennyiségben megvett lisztnak a felhasználás útján kitünő minőségéről, és oly hiány miatt, a mely ily sütési próba útján mindjárt felismerhető, a kifogásolást és rendelkezésre bocsátást az ő eladójával szemben el nem halaszthatja arra a későbbi időre, a mikor a lisztnak tovább eladása után már csakis a saját vevőitől értesül a sütésnek eredményéről.

Felperes beismerte, hogy ő maga sütési próbát az átvétel után nem eszközölt, és hogy a lisztnak rossz minőségéről a saját vevőitől értesült. Miután pedig felperes az ily úton nyert értesülés folytán az 1. r. alperest mint eladóját a liszt rossz minőségéről az átvétel után csak napok elteltével — és saját beismerése szerint, miután már a küldött liszt egy részét a saját lisztjével is összekeverte — értesítette és ugyanakkor bocsátotta is azt ennek rendelkezésére, a kifogásolás és rendelkezésre bocsátás már elkésettnek tartandó annál is inkább, mert az üzleti forgalomban gyors árhullámnak kitett liszt árának az eladó vevőjétől jogosan megkivánhatja, hogy őt az áru sorsa iránt, annak átvétele után napokon át kétségben ne tartsa.

Ezekből kifolyólag felperes az általa átvett egy waggon liszt küldeménynek rossz minősége miatt az alperesek ellen sem vételbér leszállítást, sem a vétel ügylettől elállva kártérítést, sem végre annak rendelkezésre bocsátásából kifolyólag felmerült költségeinek megtérítését nem igényelheti.

A mennyiben azonban az alperesek, a felperes és az 1. r. alperes között megkötött vételi szerződés szerint szállítani kötelezett 2-ik és 3-ik waggon liszt szállításának elmulasztása miatt 246 frt tökében és ennek kamatában elmarasztaltattak, ezen felüli igényére nézve pedig a felperes keresetével elutasított s a perköltség felek között kölcsönösen megszüntettetett, a másodfoku bíróság ítélete az abban felhozott vonatkozó indokokból hagyatott helyben.

Az 1. r. alperes részéről a felperes által kérelmezett elő-

leges szeuflénél történt közbenjárásából felmerült költségének megtérítése iránt emelt viszontkereseti követelésből 20 frt 80 kr.-nak megfizetésére a felperes kötelezendő, illetőleg ily összeg a részére megítélt kereseti összegbe be volt számítandó azért, mert a most előadottak szerint az egy waggonnak rendelkezésre bocsátása joghatálylial nem birván, felperes arra nézve az előleges szemlét kérelmezni sem volt jogosult, ennél fogva az annál közbenjárt 1. r. alperesnek a fenti összegben bíróilag megállapított költséget megtéríteni tartozik. Ellenben a bíróilag megállapítottnál magasabb összeget költségként az 1. r. alperes nem igényelhet.

*

Habár distance-vételeknél a teljesítésre bizonyos hely kikötött, a távollevő vevő jogosítva van kifogásait az átvétel után a rendeltetési helyről megtenni. Minőségi kifogást a vevő az áru előzetes megtekintése daczára is emelhet, ha a hiány nyilvánvaló nem volt.

A budapesti kir. keresk. s váltótörvényszék itélt; A kir. törvényszék kötelezi alperest, hogy a leszállított 418 frt 4 kr tőkét, továbbá 693 frt 70 kr tőke után 1890. évi márczius 18-tól 1890. augusztus 27-ig 418 frt 4 kr tőke után pedig 1890. augusztus 27-től a végkielégítésig járó 6% kamatát s a perköltiséget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett felperesnek fizessen meg.

Együttal alperest 143 frt 34 kr. iránti viszonkeresetével elutasítja.

Indokok: A kereskedelmi törvény 345. §-nak rendelkezéséhez képest a vevő az árut a mennyiben a szerződésnek vagy különös megállapodás hiányában a törvényes kellékeknek megfelelő, átvenni tartozik, a 346. § csakis a más helyről küldött áruk tekintetében engedí meg az áruknak az átvétel utáni megvizsgálását s a 347. § ugyancsak a más helyről küldött árukra nézve kötelezi a vevőt arra, hogy a hiányokról az eladót értesítse s az árut, — a mennyiben az ügylettől elállani akar — annak rendelkezésére bocsássa; a hivatkozott szakaszok ezen rendelkezéséből az következik, hogy abban az esetben, ha a szerződés teljesítésének és az átadásnak helyétül az a hely állapított meg, hol az áruk az eladáskor léteztek, illetve ha a szerződés teljesítése és az áruk átadása az eladás helyén az eladó raktárában volt eszközöndő, a vevőnek csakis az a joga van, hogy a szerződésnek vagy a törvényi kellékeknek meg nem felelő áruk átvételét megtagadhatja; a miből következik, hogy a szerződés teljesítése, illetve az áruknak az eladó által eszközölt átadása után a vevő a 346. és 347. szakaszokban meghatározott jogkedvezményvel többé nem élhet;

miután pedig alperes beismeri, hogy a vételi szerződés szerint a kereseti áru felperes bugyi-telki gazdaságában annak magtárában volt átveendő, illetve hogy az adásvételi szerződés ott volt teljesítendő, ennél fogva ezen ügy elbírálásánál csakis a keresk. törvény 345. §-a nyerhet alkalmazást, a mely szerint pedig alperes vevő a szerződés teljesítése és az áruknak az eladó részéről történt átadása után többé oly kifogással, melynek alapján a szerződéstől elállhat, joghatálylyal nem élhet.

E tekintetben nem változtat a dolgon az a körülmény, hogy alperes az áruknak bugyi-telken történt átadásakor személyesen jelen nem volt, mert azt, hogy az átvétel ott volt teljesítendő, s hogy a felperes által az elszállításhoz alkalmazott egyének az ő megbízásából és az ő részére és költségére fogadtattak fel, beismerte, a miből pedig következik, hogy azok az átvételt alperes helyett s annak veszélyére eszközölték és hogy a mennyiben az átvételt meg nem tagadták s az árut kifogástalanul átvették, annak következményeit alperes viselni tartozik; ebből folyólag tekintve, hogy alperes a kereseti áru átvétele után többé törvényesen érvényesíthető kifogást nem tehetett s így az a kérdés, hogy az alperes által megvásárolt árpa dohos volt-e vagy sem, közömbös és tekintve, hogy alperes az áru 97 mm. 79 kgramm mennyiségét és annak értékét beismerte s miután a felperes által követelt összeg a 97 mmázsa 79 kilo árpa beismert árát 674 frt 75 krt meg nem haladja, alperes pedig azt, hogy felperesnek más fizetést teljesített volna nem is állítja, alperest az árpa vételára czimén felszámított 671 frt 97 krnak, valamint a felperes által felszámított s alperes által nem kifogásolt 21 frt 73 kr költségnek, illetve a felperes által már ezen követelésére a f. évi 47275. sz. a. bejelentés szerint felvett 275 frt 66 kr. levonása után fenmaradó 418 frt 4 kr tőkének és járulékainak megfizetésére kötelezni kellett.

Alperes viszontkeresetével azért volt elutasítandó, mert a már fent előadottak szerint az előleges szemle s az azzal járó költségekre alperes okot nem szolgáltatván, annak viselésére sem kötelezhető.

A budapesti kir. ítélőtábla ítelt: A kir. ítélőtábla az első bíróság-ítéletét helyben hagyja indokai alapján s azért, mert épen abból, hogy a peres felek jelen esetben szerződésileg megállapították, hogy alperes a kereseti árpát az eladó felperes raktárában tartozik átvenni, következik, hogy a szerződők a kötött vételi ügyletet az átvétel tekintetében helyi ügyletté tették s így, ha alperes kötelezettsége ellenére, a megvett árpa átvétele céljából a kikötött átvételi helyen meg nem jelent s az átvételt másokra bizta, ennek veszélyét ő tartozik viselni s az átvett árut átvétele után már akkor felismerhető állítólagos hibásága miatt többé nem kifogásolhatja; mert, hogy jelen esetben az árunak átvételkor fel nem ismerhető hiányáról nem lehet szó, s hogy a keresk. törvény 346. §-a nem alkalmazható, követ-

kezik abból, hogy maga alperes azt vitatja és bizonyítani is törekszik, hogy a kereseti árpa már az átvétel és átadás előtti időben is dohos volt, a dohoság pedig könnyen észlelhető.

A kir. kuria ítélte: Mindkét alsó bíróági ítélet megváltoztatásával felperes keresetével elutasítottatik.

Az alperes által emelt viszontkeresetnek részben hely adatik és felperesnek fizetési kötelezettsége a viszontkeresetbe tett 143 firt 34 krra nézve megállapítottatik. Ellenben alperes viszontkereseti kérelme azon részének, hogy felperes a megállapított viszontkereseti összegnek megfizetésére végrehajtás terhével köteleztessék, hely nem adatik s amennyiben a felebbezett kir. táblai ítélet helybenhagyatik.

Indokok: Mindkét peres félnek megegyező előadásából megállapítható ugyan az, hogy akkor, a mikor alperes Budapesten megvette felperestől ennek a bugyi-telki magtárhelyiségében elhelyezett árpa-készletéből a kereseti mennyiséget, a szerződő felek abban állapodtak meg, hogy alperes a megvett mennyiséget felperestől a helyszínén a magtár helyiségben fogja átvenni; azonban a per adataiból kitűnik az is, hogy alperes az árpának átvétele előtt még annak részére más helyre leendő elszállítása iránt különösen rendelkezett és felperes alperesnek ezen intézkedéséhez maga is hozzájárult, a miből kifolyólag pedig a vételi ügylet az eredeti megállapodástól eltérőleg a keresk. törv. 346. §-ban meghatározott helykülönbség melletti ügyletté (Distanzgeschäft) alakult át.

Felperes ugyanis maga állította keresetében azt, hogy alperes megküldvén neki az árpa átvételéhez szükségeltető zsákokat, ugyanakkor arra kérte fel őt, hogy a magtár-helyiségből ő fuvaroztassa el az árpát, az általa az alperes költségére felfogadott fuvarozásokkal a taksonyi vasuti állomáshoz és egyszersmind értesítette őt, hogy a vasuti állomáshoz fuvarozott árpát aztán a vasuti állomásnak pénztárnoka alperesnek Váczon levő lakhelyére továbbítani fogja, a minek folytán az árpa alperes ily rendelkezésének megfelelően, alperes távollétében tényleg elszállítottatik.

Felperesnek ebből az előadásából már nyilvánvaló az, hogy az árpának a bugyi-telki magtár-helyiségből más helyre alperes részére ennek távollétében leendő elszállítása mindkét szerződő félnek megegyező akaratának eredményeként eszközöltetett, mert alperesnek ily intézkedéséről felperes, nemcsak értesítve lett, hanem ahhoz az által, hogy a fuvaroztatás iránt alperes által hozzája intézett megbízást teljesítette, kifejezetten hozzá járult.

Minthogy pedig felperes, az alperes tagadásával szemben be nem bizonyította azt, hogy a megvett árpának a bugyi-telki magtár-helyiségben avagy a vasuti állomáson alperes nevében leendő elfogadására, illetve az átvétel jóváhagyására akár a felperes által alperes megbízásából felfogadott fuvarosok, akár a vasuton való elszállítást alperes megbízásából teljesítő vasuti

pénztárnok, az alperes részéről fel lettek volna hatalmazva, egymagából abból a tényből pedig, hogy ezek a fuvarozást, illetve szállítmányozást az alperes részére és ennek nevében eszközölték, ily jogosultságra következtetést levonni nem lehet: ennél fogva alperes a neki a bugyi-telki magtár-helyiségből elszállított árpára nézve csakis annak Vácra történt megérkezésénél jutott abba a helyzetbe, hogy azt megvizsgálhassa és így a neki más helyről küldött árunál, magára az ügyletre vonatkozólag a keresk. törv. 346. §-nak intézkedései nyerne alkalmazást. Nem változtathat ezen az, hogy felperesre nézve szerződészerű teljesítési helynek nem Vác — a hová az elszállítás történt — hanem a bugyi-telki magtár-helyiség tartandó, miután az eredeti megállapodás szerint itten tartozott az árpát alperesnek átadni. A keresk. törv. 346. §-a nem jelöli meg azt a helyet, a hol vevő a neki más helyről küldött árut átvenni és annak megvizsgálását teljesíteni köteles, de mintán ezen kötelezettségének vevő csakis azon a helyen tehet eleget, a hol először jutott abba a tényleges helyzetbe az áru felett, hogy azt meg is vizsgálhassa, nyilvánvaló, hogy az árunak az eladó részéről a teljesítés helyén történt jogi átadása (traditio) nem esik össze minden esetben szükségképen a vevőnek azzal a cselekménnyel, a melylyel a neki más helyről küldött árunak tényleges átvételét teljesíti. Az a megállapodás, a mely szerint felperes a vételi szerződést az árpának a magtárhelyiségben a fuvarozók részére történt átadásával a maga részéről teljesítette, az árpának az átvétel előtt Vácra való elküldésénél annyiban bir jogi jelentőséggel, hogy a keresk. törvény 344. § szerint a veszélyt, a mely az árut az átadás után a fuvarozás vagy a szállítmányozás alatt éri, nem felperes, hanem a vevő alperes viseli.

Ezek szerint alperes a neki más helyről megküldött árpát jogosítva volt a keresk. törvény 346. és 347. §-ai intézkedéseire képest annak Vácra — mint rendeltetési helyre — történt megérkezése után megvizsgálni, szerződésellenes minősége miatt kifogásolni és ugyanottan a felperesnek rendelkezésére bocsátani; és miután azt felperes sem vonta kétségbe, hogy az árpa kifogásolását és annak rendelkezésre bocsátását alperes a Váczon történt átvétel után késedelem nélkül teljesítette, az a felperes irányában joghatályosnak tartandó.

Nem volt figyelembe vehető felperesnek az az ellenvetése, hogy alperes az ő magtárhelyiségében készletben levő azt az árpát vevén meg, a melyet megelőzőleg megtekintett, ugyanazt minőségi hiány miatt utóbb nem kifogásolhatta, azért, mert alperes az árpát nem annak fajbéli minősége, hanem a dohosság folytán előállott romlottsága miatt kifogásolta, s így felperes bebizonyítani tartozott volna azt, az alperes tagadásával szemben, hogy az árpának dohossága annak alperes részéről történt megtekintésénél annyira nyilvánvaló volt, hogy ennél fogva a felek szándéka már dohos árpa megvételére irányult, felperes

azonban ezt nemcsak hogy be nem bizonyította, hanem ellenkezőleg a per rendén maga vitatta azt, hogy az átadáskor az árpa nem volt dohos, a miből ismét kétségtelen az, hogy alperes nem vásárolván dohos árpát, felperes dohtól mentes árpát tartozott átadni.

Az alperes által joghatályos módon történt kifogásolás és rendelkezésre bocsátás következtében az árpának szerződészerű minősége tekintetében felperesre hárulik a bizonyítás terhe.

Az alperes részéről a keresk. törvény 347. § alapján kérelmezett előleges birói szemlénél kihallgatott mindhárom szakértőnek egybehangzó véleményével azonban megállapított a szállított árpának nyirkossága és dohossága, valamint az is, hogy az árpának akkor észlelt romlottsága nem állhatott elő annak a bugyi-telki magtárhelyiségben történt átadásától a Vácra történt elszállításához szükségeltető időtartamon belül. — A szakértőknek ily irányú véleményével szemben az ellenkezőre nem képezhet alkalmas bizonyítékot a felperes által felhívott és nem is kellő szakértelemmel bíró tanuknak vallomása, ennélfova a tanukihallgatás mint eredményre nem vezethető, helyesen lett mellőzve.

Az előleges birói szemlénél szakértői vizsgálat tárgyává tett árpának a felperes által a fuvarozóknak átadott árpával való azonossága ellen felperes részéről felhozott kifogás figyelembe nem jöhet, mert az ugyanazonosság kellően ki van mutatva a 4. és 2. alattiakkal.

A fent előadottakra tekintettel tehát alperes a nem szerződészerű, hanem romlott minőségű árpának átvételét megtagadni jogositva lévén, annak felperesnek rendelkezésére bocsátása folytán a vételért sem köteles felperesnek megfizetni; ennélfogva, miután alperes, a szakértők véleménye szerint romlásnak kitett árut a keresk. törvény 347. § szerint a felperes rovasára nyilvánosan eladatni szintén jogositva volt, felperes a szállított árunak, annak elárvereztetésével befolyt árából részére kiutalt összeggel nem fedezett vételára iránt indított keresetével el volt utasítandó.

El volt utasítandó felperes keresetével annyiban is, a mennyiben az árpa elszállítására alperes által küldött üres zsákok szállítási és az árpának, a vasuti állomáshoz teljesített fuvaroztatása díjának megtérítését igényli, mert habár ezen kiadásokat a felperes az alperes megbízásából tette, mindazonáltal is, miután azok szintén az ő szerződészegése folytán teljeseedsbe nem ment vételi ügyletből kifolyólag merültek fel, szerződészegése folytán pedig alperesnek a keresk. törvény 272. § szerint teljes kártérítéssel tartozik, ezen kiadásainak megtérítését alperestől nem követelheti.

A rendelkezésre bocsátás jogosultsága folytán helyt kellett adni az alperes viszontkeresetének, a mennyiben az a kereseti vételi ügyletből kifolyólag saját jogainak fentartása és érvénye-

sítése céljából felmerült és általa 143 frt 34 krban kellően igazolt kiadásaira nézve felperes fizetési kötelezettségének megállapítására iányul.

Miután azonban alperes a per rendén maga állította, hogy a rendelkezésre bocsátott árpanak elárverezéséből befolyt vételárából a megfelelő összegnek részére történt kiutalványozásával már kielégítést nyert, annak végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére a felperes kötelezhető nem volt.

A teljesen elvesztés felperes a perbeli s az ezzel egy tekintet alá eső mindkét felelősségében a prts. 251. § szerint el volt marasztalendő. (1892. szept. 15. 1179/91.)

*

A váltón előforduló névaláírási kezdőbetűk névaláírásnak nem tekintetnek.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék. Az 1891. január 27-én 452. sz. a. sommás végzés hatályon kívül helyezése mellett felperes a 452/91. sz. keresetével elutasítatik.

Indokok: Alperes a hivatkozott két tanu egyhangu vallomásával bebizonyította, miszerint a kereseti 18 frt váltóösszeget még a váltólejárát előtt megfizette a váltóhitelezőnek. Ennélfogva a sommás végzés hatályon kívül helyezése mellett felperest keresetével elutasítani s mint elvesztést a perkiöltségek megfizetésére kellett kötelezni.

A marosvásárhelyi kir. tábla: A kir. trvszéknek 1632/91. sz. ítélete az ezt megelőző eljárással és a 452/91. sz. sommás végzéssel együtt megsemmisítettik és felperesnek 1891. január 22-én 452. sz. a. beadott sommás váltókeresete hivatalból visszautasítatik; s felperes köteles 17 frt 20 kr. perkiöltséget alperesnek 3 nap alatt fizetni.

Mert: a kereseti idegen váltón az intézvényezett elfogadási nyilatkozata felett előforduló „D. V. Gy.“ betűk az állítólagos kibocsátónak (Veres Gyulának) *névaláírásul* nem tekinthetők, s ennélfogva hiányzik a váltónak a V. T. 3. § 5. pontjában előírt egyik lényeges kelléke t. i. a kibocsátó névaláírása. A hiánynál fogva pedig a váltóból a V. T. 6. §. értelmében váltójogi kötelezettség nem származván s a rá vezetett nyilatkozatok sem bírván váltójogi hatálylyal: az váltókeresetnek tárgyát sem képezheti.

Ennélfogva a kir. törvényszék ítélete a megelőző eljárással és a sommás végzéssel együtt meg volt semmisítendő s felperes keresete hivatalból visszautasítandó volt. Felperest azonban az alaptalanul okozott perkiöltségben marasztalni kellett.

A kir. kuria végzést hozott: A másodbiróság ítélete, helyesen végzése, a váltótörvénynek a jelen esetre helyesen alkalmazott 3. § 5. pontján alapított indokainál fogva helybenhagyatik. (1892. szeptember 6. 1768. sz.)

*

A váltó lejáratára napján déli 11 órakor felvett óvás joghatálylyal nem bír és annak költségeit a különben marasztalt elfogadó sem köteles viselni.

A zombori kir. törvényszék: A f. évi június 12-én 4543/90. sz. a. kibocsátott sommás végzés 2. r. alperes ellenében hatályon kívül helyeztetik, s felperesnél ez érdemben indított keresetével elutasítatik, ellenben 1. r. alperesnél ellenében továbbra is hatályában fentartatik, s 1. r. alperesnél kifogásainak elvetése mellett tartozik felperesnélnek a hivatkozott 4543/90 sz. sommás végzésben foglalt összegeken kívül még 20 frt perköltséget 3 nap alatt különben végrehajtás terhe mellett megfizetni, viszont felperesnél tartozik 2. r. alperesnek szintén 20 frt perköltséget 3 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: A V. T. 41. §-a alapján a fizetés hiánya miatt a kibocsátó s forgató ellen érvényesíthető visszkéret fentartására szükséges a váltónak fizetés végett bemutatása s ennek megtörténte és a fizetés nem teljesítésének kellő időben felvett óvással való igazolása.

Mínthogy azonban a bemutatás és a fizetés nem teljesítéséről felvett óvás nem a fizetés napján déli 12 óra után, tehát nem kellő időben, hanem a hivatkozott § világos rendelkezése ellenére déli 11 órakor, s így a lejárat előtt vétetett fel, s mínthogy a déli 11 órakor tehát nem a törvényes határidőben felvett óvás joghatálylyal nem bír, következésképen annak alapján 2. r. alperes mint az A a. kereseti váltó kibocsátója váltójogi kötelezettségek teljesítésére sem szorítható, minélfogva felperesnél ez érdemben támasztott keresetével elutasítandó volt.

Az 1. r. alperesnél részéről a váltó szabályszerűsége ellen emelt kifogás figyelembe vehető nem volt, mert a kereseti váltó, miután az intézvénnyezett lakhelyétől különböző fizetési hely ki nem köttetett, telepítettnek tekinthető nem lévén, s mert a V. T. 44. §-a szerint az elfogadó elleni váltókereset fentartása végett jelen esetben az óvás felvétele nem szükséges az 1. r. alperesnél által felhozott eme kifogás azért, a váltó lejáratnak megállapodás ellenes kitöltése s illetve kiírása miatt emelt kifogás pedig azért volt elutasítandó, mert annak igazolására törvényszerű bizonyíték 1. r. alperesnél részéről fel nem hozatott, a felperesnél részére megkínált főesküt pedig felperesnél ellenezvén, az a váltó elj. 26. §-a alapján megítélhető nem volt.

A szegedi kir. ítélő-tábla: A kir. tszék ítélete 2. r. alperesre vonatkozó nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, 1. r. alperesre vonatkozó felebbezett részében pedig a mennyiben ezen alperes 4 frt 60 kr. óvásdíj megfizetésén köteleztetett megváltoztatik, s ezen költség iránt keresetével felperes elutasítatik.

Ezen alperesre vonatkozólag többi részében pedig az ítélet helybenhagyatik, azonban azzal a kiegészítéssel, hogy ezen alperes

mint a Zomborban 1890. márczius 3-án 1000 frtról kiállított váltó elfogadója köteles a kereseti 1000 frt tőkét, ennek 1890. június 3-tól járó 6⁰/₁₀₀ kamatát 1⁰/₂⁰/₁₀₀ váltódíjat 19 frt sommás végzésbeli költséget s az első b. ítéletében megállapított perköltséget az abban kitett idő s következmény terhe alatt felperesnőnek megfizetni.

Indokok: A kir. tszék ítéletének 1. r. alperesre vonatkozó felebbezett részét, — a mennyiben ezen alperes az óvásdíj megfizetésére köteleztetett, meg kellett változtatni, mert az óvás az 1876. XXVII. t. cz. 41. § ellenére a lejáratí napon délelőtti 11 óraker s így nem törvényes időben vétetvén fel, ennek költségeivel 1. r. alperes nem terhelhető.

A kir. kuria: A másodbiróság ítélete nem felebbezett részében érintetlenül maradván, felebbezett abban a részében, mely szerint 1. r. alperes a kereseti tőkében, ennek kamatában, 1⁰/₃⁰/₁₀₀ váltódíjban s a perköltségben elmarasztaltatott, a benne az első biróság ítéletéből átvett megfelelő indokoknál fogva helybenhagyatik. (1892. szept. 6-án 1482/91.)

BIZTOSÍTÁSI SZEMLE.

Az amerikai élethbiztosító-társaságok költségei.

A „Spectator“ czimű amerikai biztosítási szakfolyóirat egyik legutóbbi száma közzéteszi azoknak az összegeknek számadatait, a melyek az Egyesült Államokban működő legnevezetesebb biztosító-társaságok költségeit mutatják. A „Spectator“ azokból az üzleti jelentésekből szedte adatait, a melyeket a jelzett társaságok, a mult üzleti évről terjesztettek a new-yorki biztosító departement elé. A „Spectator“ érdekes számadataiból kiszedtük a nálunk is működő 3-társaságra (Equitable, Mutual és New-York) vonatkozó adatokat. A kimutatás azt a perzentuális viszonyt mutatja, a mely a jutalékok és kiadások és az ujonnan kötött üzletek között egyrészt, másrészt pedig az érvényben levő biztosítások középösszege között fennáll. Ez a kifejezés „*jutalék*“ magában foglalja az ügynökök és ügynökségek díjain kívül még a visszavásárolt jutalékokat is; „*netto-költségek*“ czime alatt olyan tételek foglaltattak, a melyek az igazgatók teljes felügyelete, illetőleg ellenőrzése alatt adattak ki, úgy hogy adók, a részvényeseknek fizetett osztalékok és más kiadások, a melyek a veszteség- és nyereségszámlát közvetlenül terhelik, itt nem vétettek figyelembe. Továbbá az ujonnan megkötött ügyletek csoportját feltüntetett összegekből, illetőleg a perzentuális viszony feltüntetésére alapul szolgáló összegekből, kivétettek azon összegek, a melyek az el nem fogadott kötvények folytán illusóriusakká